

В рамках исследования среди школьников со сниженным зрением был проведен ряд мероприятий, направленных на расширение круга доступных форм внеклассной творческой деятельности слабовидящих подростков – мастер-классы, конкурс талантов, тематические вечера, недели творчества.

Ключевые слова: подростковый возраст, творческие способности, задатки, нарушения зрения, досуг.

Glushenko K., Rashchenko N. Peculiarities in development of creative talents in teenagers with low vision

The article covers an important issue of development and implementation of creative abilities. The findings of the experimental study discovered significant divergence between teenagers with normal and impaired vision regarding fulfillment of their creative abilities and talents according to three components of creativity development – cognitive, practical and emotional. There were differences in the preferences of creative leisure time activities, as well as in the sources of information about them. The study proves necessity of providing visually impaired teenagers with opportunities to develop their creative abilities, using tactile perception and residual vision, promoting their self-esteem and ability to assess own talents. Among the most vital preconditions for development of creative abilities in visually impaired teenagers are motivating teenagers for creative activity, inner motivation development, providing information about available options for creativity, teaching teenagers to look to information on the desirable creative leisure time activities.

Index words: adolescents, creative abilities, potential, visual impairment, leisure.

Стаття надійшла до редакції 23.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 30.09. 2015 р.

Рецензент: д. пед. н., проф. Федоренко С.В.

УДК: 316.614:376-056.36

Дмитрієва І.В., Одинченко Л.К.

РОЗВИТОК САМОСТІЙНОСТІ УЧНІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ ЯК ФАКТОРУ ЇХНЬОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

У статті розглядаються питання розвитку самостійності учнів спеціальної школи-інтернату як фактору їхньої соціалізації й адаптації у навколишньому середовищі та суспільно-громадському житті. Здійснено аналіз загальної та спеціальної психолого-педагогічної й методичної літератури за зазначеною проблемою. Обґрунтовано корекційно-виховний потенціал позаурочної діяльності з формування та розвитку самостійності розумово відсталих школярів. Розкрито основні завдання, форми позакласної роботи. З'ясовано окремі педагогічні умови розвитку самостійності вихованців спеціальних шкіл-інтернатів у різноманітних видах діяльності, серед яких особлива увага приділяється ролі суспільно-корисній та трудовій праці. Окреслено вимоги щодо організації індивідуальних справ і доручень як одного із напрямків розвитку самостійності учнів.

Ключові слова: соціалізація, спеціальна школа-інтернат, розумово відсталі учні, самостійність, позакласна діяльність.

Одним із пріоритетних завдань системи спеціальної освіти є забезпечення необхідного рівня соціалізації учнів з обмеженими можливостями здоров'я. Загальновідомо, що соціалізація є складним і тривалим процесом придбання дитиною з психофізичними вадами соціального статусу суспільного індивіда, всебічного формування його як особистості, адаптації до навколишнього середовища та громадського життя. Соціалізація має ґрунтуватися на засвоєнні школярами відповідних форм поведінки з поступовим переходом до самостійної реалізації їхніх особистісних установок у процесі поетапного «культурного зростання» (за Л.Виготським). Тому повноцінна соціалізація вихованців спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів супроводжується такою організацією корекційно-педагогічного процесу, що забезпечує розвиток в учнів самостійності, здатності до самоорганізації, саморозвитку, самовиховання.

У психолого-педагогічній літературі розглянуто особливості становлення самостійності у школярів (Л.Виготський, І.Бех, О.Голуб, М.Дідора, Л.Канішевська, Б.Кобзар, О.Кононко, В.Лозова, П.Підкасистий, Є.Постовойтов, О.Савченко, В.Сухомлинський тощо). Вчені розглядають самостійність як складну інтегральну якість, що визначається вмінням учня свідомо скеровувати свою поведінку, діяльність відповідно до власних поглядів і переконань, долаючи перешкоди на шляху до практичної реалізації обраної програми дій без допомоги інших. Через самостійність проявляється життєва позиція учня, його прагнення реалізувати себе в діяльності як особистість, сформованість відповідних умінь і навичок.

У процесі розвитку в школярів самостійності особливо значні труднощі виявляються в учнів із інтелектуальними порушеннями, яким властиві відсутність навичок самостійної поведінки і позаситуативного спілкування з іншими людьми, невпевненість, недостатньо адекватний прояв соціальних орієнтирів, нехтування собою як особистістю; складність адаптації в умовах нового середовища тощо. Вчені-дефектологи вказують на недостатню самостійність даної категорії дітей у різних видах діяльності, їхню неспроможність розв'язувати завдання, що вимагають прояву ініціативи, самостійності й вольових зусиль, невміння використовувати отримані знання в практичній діяльності, діяти відповідно до поставленої довгострокової мети (В.Бондар, Г.Дульнев, І.Єременко, А.Капустін, В.Липа, Г.Мерсіянова, С.Миронова, В.Петрова, Б.Пінський, Т.Пороцька, В.Синьов, І.Соловійов, Ж.Шиф, О.Хохлина й ін.). При цьому встановлено, що дана категорія дітей має потенційні можливості розвитку самостійності та самоорганізації і визначальним фактором досягнення даної мети є спеціально організоване педагогічне керівництво цим процесом.

Так, у наукових доробках розглядаються такі аспекти проблеми підвищення активності і самостійності розумово відсталих школярів у процесі їхнього навчання і виховання в умовах навчального закладу інтернатного типу, як-то: необхідність і своєрідність педагогічного керівництва самостійною діяльністю школярів; важливість реалізації принципу індивідуального підходу у процесі добору завдань для самостійної роботи і вибору виду педагогічної допомоги під час виникнення певних труднощів; послідовність формування практичних умінь; чіткий інструктаж учнів і дотримання часових нормативів до виконання конкретних завдань; вироблення навичок самоконтролю тощо (Є.Білевич, В.Бондар, Л.Вавіна, І.Єременко, М.Козленко, Н.Кравець, В.Ликий, Г.Мерсіянова, С.Ніколаєв, Б.Пінський, В.Синьов, К. Турчинська, О. Чекурда та ін.). Заслужують на увагу питання про педагогічне керівництво самостійною навчальною діяльністю розумово відсталих учнів в процесі використання різних видів інструкцій (попередньо розгорнутої, скороченої, поточної, поетапної й ін.) та важливість і необхідність їх варіювання. Дослідниками встановлено, що значною мірою розвиток самостійності й активності розумово відсталих дітей залежить від розумного сполучення репродуктивного й конструктивного методів організації їхньої практичної діяльності, контролю і самоконтролю, забезпечення певної допомоги з боку педагога при виконанні завдань.

Розглядаючи питання управління розвитком самостійності учнів, В.Синьов вважає, що при застосуванні кожного з методів навчання і виховання розумово відсталих дітей, успіх залежить від того, наскільки вдається корекційному психопедагогу забезпечити належну мотивацію їхньої інтелектуальної діяльності, організувати її в цілеспрямованому плані, раціонально використовувати відповідні корекційні прийоми педагогічної роботи. Вчений підкреслює, що в залежності від новизни і складності інформаційного матеріалу, диференційованості й індивідуальності актуального стану розвитку їхніх мисленнєвих процесів педагог повинен використовувати такі структури пізнавальної діяльності учнів (максимально-розчленовану, розчленовану-цілісну), які максимально сприяють оволодінню змістом і засобами виконання даної діяльності і дозволяють постійно нарощувати ступінь самостійності її здійснення [6].

Безперервність навчально-виховного процесу, його єдність і цілеспрямованість в спеціальній школі-інтернаті забезпечує позакласна діяльність, яка являє собою систему організованих корекційно-виховних занять і створює широкий простір для здійснення всебічного розвитку дітей. На значні виховні можливості позакласної діяльності, що складає органічну частину життя школи-інтернату, вказують науковці-дефектологи: В. Бондар, О. Вержиховська, А. Висоцька, І. Дмитрієва, Г. Дульнев, І. Єременко, М. Кот, В. Липа, В. Мачихина, Г. Мерсіянова, С. Миронова, С. Ніколаєв, Л. Одинченко, Т. Пороцька, В. Синьов, І. Татьянчикова та ін. У спеціальній літературі визначаються основні завдання позакласної роботи, серед них:

- поглиблення загальноосвітніх знань та вмінь;
- розвиток світогляду учнів;
- виявлення різноманітних творчих здібностей школярів і сприяння їхньому усебічному розвитку;

- виховання в учнів самостійності та ініціативності;
- підготовка дітей до майбутньої практичної діяльності тощо.

Зміст позаурочної роботи характеризується суспільно необхідною педагогічною спрямованістю керівництва самостійною пізнавально-практичною діяльністю учнів. Особливості позакласного виховання полягають в тому, що, продовжуючи процес пізнання, створюється найбільш сприятлива атмосфера для виховання самостійності. Корекційно-виховна робота здійснюється в умовах належного педагогічного режиму, який є гнучким і дає змогу забезпечувати диференційований та індивідуальний підхід до вихованців. Засвоєні під час проведення позакласних заходів знання, вміння і навички є органічною складовою частиною всебічного розвитку особистості, формування якої може бути забезпечене тільки системою діяльності учнів, широко розгалуженої за різними видами і напрямками. Ефективність позакласної виховної діяльності забезпечується раціональним використанням навчального і позаурочного часу, самодіяльністю, ініціативністю, активністю вихованців, удосконаленням форм і методів роботи в позаурочний час. Спеціальна школа-інтернат забезпечує вихованцю широкий вибір занять у гуртках та секціях під керівництвом кваліфікованих педагогів. Виховання в школярів самостійності відбувається більш успішно за умов спільної діяльності дитини і дорослого, цілеспрямованого здійснення корекційної роботи щодо формування в учнів «внутрішнього плану дій».

У практиці позакласної роботи використовуються три форми її організації:

- масові заходи (суботники, ранки, олімпіади, культпоходи, масові ігри та розваги, змагання та ін.), що охоплюють відразу значну кількість школярів як слухачів чи глядачів, так і учасників колективної праці, групових і особистих змагань, ігор і розваг, де виявляється самостійність;
- гурткова форма (заняття гуртків, студій, команд, загонів та ін.), що поєднує групи учнів для проведення з ними позаурочної діяльності за визначеними планом і програмами протягом певного періоду; вони ґрунтуються на принципі добровільності, самостійного вибору дітьми визначеного виду діяльності, які забезпечують успішність індивідуальної роботи;
- індивідуальна робота проводиться з окремими вихованцями, яким даються ті чи інші завдання (розвивальні види діяльності за інтересами, схильностями і здібностями – гра на музичних інструментах, художнє читання, виготовлення моделей, конструювання, малювання, вишивка та ін.)

На основі теоретичного аналізу спеціальної психолого-педагогічної та методичної літератури встановлено педагогічні умови розвитку самостійності у вихованців спеціальних шкіл-інтернатів, а саме:

- збагачення життєвого досвіду учнів в результаті залучення до навчально-пізнавальної, ігрової, трудової, суспільно корисної діяльності, з поступовим її ускладненням;
- здійснення індивідуального й диференційованого підходу до учнів у процесі виховання;
- створення емоційно насичених виховних ситуацій;
- організація позаситуативно-особистісного спілкування дітей.

У процесі позакласної роботи самостійність розумово відсталих учнів поступово зростає, якщо вихователь дотримується певних вимог щодо формування цієї важливої особистісної якості, серед яких відзначимо наступні: активізація потреби школяра в самостійних діях і набуття первинного досвіду самостійної діяльності; становлення самостійності та його провідних компонентів в основних видах діяльності; стимулювання зацікавленості дітей у самостійних діях; організація посильних доручень і справ, прояв ініціативи; створення умов для самостійного застосування отриманих знань і вмінь у частково змінених або нових умовах, здійснення переносу самостійних дій з одних видів діяльності на інші.

Так, у молодших класах особливої значущості набуває організація виховних заходів, які спрямовані на з'ясування сутності поняття «самостійність». Формування в учнів уявлень про цю особистісну якість відбувається завдяки виховним бесідам, тематика яких різноманітна, наприклад: «Кого ми називаємо самостійним?», «Про самостійність», «Що означає бути самостійним?», «Правила самостійності», «Чи вважаєш ти себе самостійним?» тощо. У процесі бесід необхідно підводити учнів до усвідомлення правил, як розвинути в собі таку якість. Для забезпечення зв'язку знань з особистим досвідом

школяра важливим є обговорення ситуацій, що мають життєве значення.

У процесі формування самостійності в різноманітній діяльності (навчальній, ігровій, трудовій, суспільно корисній) особливу увагу слід приділяти учням, яким необхідна допомога, ступінь якої залежить від рівня опанування ними певними самостійними діями. Збільшити рівень усвідомленості дій і активності таких дітей, зробити їхню поведінку більш самостійною можливе лише завдяки довготривалій корекційній роботі, що спрямована на розвиток їхньої мотиваційної сфери у процесі застосування ними власних способів дій. Головне завдання у роботі з такими школярами полягає не тільки в тому, щоб навчити їх певним діям, а у тому, щоб викликати у них бажання займатися відповідною справою. Для цього використовуються різноманітні засоби: інтонація, погляд, міміка, жести тощо.

Планування майбутньої спільної діяльності вихователем разом із дітьми передбачає: розподілення доручень між дітьми, визначення послідовності дій, обов'язків кожного вихованця, обговорення кінцевих і проміжних ланок його діяльності. При цьому за необхідне вважається пояснення розумово відсталому школяреві кожної дрібної операції з метою усвідомлення ним своєї діяльності в цілому, передбачення наступного її кроку й оцінки власних успіхів. Після кожного заняття підводиться аналіз виконаної роботи, в процесі якого з'ясовується, що найбільше сподобалося, чи все вийшло, чи були помилки, пропонується учневі оцінити свою діяльність.

Життя дітей із вадами розумового розвитку потрібно насичувати подіями, збагачувати новими враженнями, організовувати колективні справи. Але вони не повинні бути пасивними учасниками подій, що відбуваються, а проживати події активно і готуватися до них. Для успішної реалізації у вихованні учнів спеціальної школи-інтернату методу близької перспективи корисними є бесіди про завтрашній день, які розкривають привабливість майбутнього, захоплюють дітей і змушують їх з нетерпінням чекати наступні справи.

Вихованню самостійності розумово відсталих учнів сприяє також встановлення зв'язку між минулими та майбутніми справами. Здійснення деяких справ потрібно продовжувати, визначивши при цьому конкретний план подальших дій. Зв'язок між «сьогодні» і «завтра» можна встановлювати як для окремих дітей, так і для всього класу в цілому. Поступово учнів підключають до планування свого життя в класному та шкільному колективі.

Суспільно-корисна праця та трудова діяльність, яка організовується як виконання справ та доручень, розуміється як природна необхідність. Дитина через особливість інтернатних умов життя, виступає організатором своєї життєдіяльності. Під час надання розумово відсталій дитині суспільних або трудових справ і доручень необхідно враховувати її індивідуальні особливості та здібності. Виконання будь-якої справи або доручення вихованцями спеціальної школи-інтернату має свою специфіку, що обумовлено психофізичними особливостями їхнього розвитку. Як правило, розумово відсталі діти здатні виконувати лише ті завдання, що відзначаються різноманітністю, порівняно невеликою тривалістю, доступністю, наочними результатами. Тому заслуговують на увагу індивідуальні, короточасні, невеликі за обсягом і елементарні за змістом справи та доручення. У міру накопичення суспільного або трудового досвіду, зміст справ і доручень ускладнюється і розширюється. Все це сприяє розвитку у дітей звички діяти цілеспрямовано, вихованню почуття відповідальності, закріпленню трудових умінь і навичок.

Виховання самостійності учнів в процесі індивідуальних справ і доручень вимагає дотримання певних педагогічних умов, а саме:

- справи і доручення надаються учневі із урахуванням можливостей і здібностей щодо їх виконання, вони повинні викликати у дитини інтерес;
- змінювати зміст доручень, щоб кожен учень міг випробувати себе в різних видах діяльності;
- здійснювати систематичний контроль за виконанням наданих справ і доручень, за необхідністю надавати різні види допомоги в ході його виконання;
- поступово і цілеспрямовано ускладнювати доручення; фіксувати зміни у ставленні до суспільних справ і трудових завдань, ступінь зростання самостійності під час формування відповідних умінь і навичок;

- заохочувати учнів за належне виконання доручення тощо.

Виховання в учнів відповідальності за доручену справу, прагнення до якісного виконання обов'язково потребує обговорення і оцінювання результатів, підведення підсумків. Різні види суспільних справ і трудових завдань мають свої критерії, про які повинно завчасно повідомити учням. У процесі оцінювання виконаної праці увага педагога зосереджується не лише на досягнутих результатах школяра, а й важливим є аналіз прояву ініціативи, організованості, старанності, добросовісності, відповідальності, власної поведінки дитини. Обговорення допущених помилок при виконанні дорученої роботи повинне здійснюватися в доброзичливої формі, в процесі їх аналізу неприпустимо приниження дитини. Створення позитивної атмосфери при підведенні підсумків підвищує настрій вихованців, викликає бажання проявити себе в різних видах діяльності, надає впевненості в своїх силах, сприятиме прагненню учнів на самостійне виконання нових суспільних справ і трудових доручень.

Виходячи з вищевикладеного, можна стверджувати, що підвищення рівня самостійності розумово відсталих учнів в процесі позакласної роботи здійснюється завдяки забезпеченню вихователем планомірного і цілеспрямованого корекційно-виховного впливу на вихованців; правильному добору змісту, форм, методів, приймів і засобів виховання; створенню педагогічних умов, за яких всі діти приймають активну участь в різноманітних видах позаурочної діяльності. Саме такий підхід сприятиме формуванню розумово відсталі дитини як особистості, входженню її в активне суспільно-громадське життя, адаптації та соціалізації у навколишньому середовищі.

Використана література:

1. **Бондар В.І.** Підготовка учнів допоміжної школи до самостійної трудової діяльності / В.І.Бондар. – К.: Рад.школа, 1988. – 128 с.
2. **Выготский Л.С.** Собрание сочинений в 6-ти томах. Основы дефектологии / Л.С.Выготский. – М.: Педагогика, 1983. – Т. 5. – 368 с.
3. **Еременко И.Г.** Олигофренопедагогика / И.Г. Еременко. – К.: Вища школа, 1985. – 328 с.
4. **Єременко І.Г.** Навчання учнів допоміжної школи користуватися знаннями й уміннями / І.Г. Єременко, Г.М. Мерсіянова. – К.: Рад.школа, 1971. – 136 с.
5. **Липа В.А.** Психологические основы педагогической коррекции / В.А. Липа. – Славянск, 2001. – 327 с.
6. **Синьов В.М.** Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Частина 1 / В.М.Синьов. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
7. **Синьов В.М.** Психологія розумово відсталі дитини: підручник / В.М.Синьов, М.П.Матвеева, О.П. Хохліна. - К.: Знання, 2008. – 359 с.
8. **Кот М.З.** Теорія і методика виховної роботи: навчальний посібник / М.З. Кот. – К., 2011. – 216 с.
9. **Кравець Н.П.** Самостійна навчальна діяльність в учнів молодших класів допоміжної школи / Н.П. Кравець // Дефектологія . - 1999.- № 1. – С.34-37.
10. **Мерсіянова Г.Н.** Воспитание у учащихся вспомогательной школы самостоятельности при выполнении трудовых заданий / Г.Н. Мерсиянова. - М.: Известия АПН РСФСР, 1965. - С.27 – 67.

References:

1. **Bondar V.I.** Pidgotovka uchniv dopomizhnoyi shkoli do samostiynoyi trudovoyi dilyalnosti / V.I.Bondar. – K.: Rad.shkola, 1988. – 128 s.
2. **Vyigotskiy L.S.** Sbranie sochineniy v 6-ti tomah. Osnovy defektologii / L.S.Vyigotskiy. – M.: Pedagogika, 1983. – T. 5. – 368 s.
3. **Eremenko I.G.** Oligofrenopedagogika / I.G. Eremenko. – K.: Vischa shkola, 1985. – 328 s.
4. **Eremenko I.G.** Navchannya uchniv dopomizhnoyi shkoli koristuvatisya znanniyami y uminnyami / I.G. Eremenko, G.M. Mersiyanova. – K.: Rad.shkola, 1971. – 136 s.
5. **Lipa V.A.** Psihologicheskie osnovy pedagogicheskoy korrektsii / V.A. Lipa. – Slavyansk, 2001. – 327 s.
6. **Sinov V.M.** Korektsiyna psihopedagogika. Oligofrenopedagogika. Chastina 1 / V.M.Sinov. – K.: Vid-vo NPU Im. M.P. Dragomanova, 2007. – 238 s.
7. **Sinov V.M.** Psihologiya rozumovo vidstaloyi ditini: pidruchnik / V.M.Sinov, M.P.Matveeva, O.P. Hohlina. - K.: Znannya, 2008. – 359 s.
8. **Kot M.Z.** Teoriya i metodika vihovnoyi roboti: navchalniy poslbnik / M.Z. Kot. – K., 2011. – 216 s.
9. **Kravets N.P.** Samostiyna navchalna diyalnist v uchniv molodshih klasiv dopomizhnoyi shkoli / N.P. Kravets // Defektologiya . - 1999.- № 1. – S.34-37.
10. **Mersiyanova G.N.** Vospitanie u uchaschihsya vspomogatelnoy shkoly samostoyatelnosti pri vyipolnenii trudovyih zadaniy / G.N. Mersiyanova. - M.: Izvestiya APN RSFSR, 1965. - S.27 – 67.

Дмитриева И.В., Одинченко Л.К. Развитие самостоятельности учащихся специальной школы как фактора их социализации

В статье рассматриваются вопросы развития самостоятельности учащихся специальной школы-интерната как фактора их социализации и адаптации в окружающей действительности и социально-общественной жизни. Проанализирована общая, специальная психолого-педагогическая и методическая литература по рассматриваемой проблеме. Авторами раскрывается коррекционно-воспитательный потенциал внеурочной деятельности по формированию и развитию самостоятельности учащихся с нарушениями умственного развития. Определены основные задачи и формы внеклассной работы, обобщены эффективные педагогические условия развития самостоятельности воспитанников специальных школ-интернатов в различных видах деятельности, из которых особое внимание уделяется роли общественно-полезной и трудовой деятельности. Обоснованы требования по организации индивидуальных дел и поручений как одного из направлений развития самостоятельности умственно отсталых учащихся.

Ключевые слова: социализация, специальная школа-интернат, умственно отсталые учащиеся, самостоятельность, внеклассная работа.

Dmytrieva I.V., Odyuchenko L.K. Development of self-dependence of special school pupils as factor of their socialization

The questions of development of self-dependence of pupils of special boarding school as a factor of their socialization and adaptation in surrounding, social and public life are examined in the article. The analysis of general and special psychological and educational, methodological literature on this problem is carried out.

Correctional and educational potential of extracurricular activities on the formation and development of the self-dependence of mentally retarded pupils is grounded. The basic tasks and forms extracurricular activities are disclosed.

Some pedagogical conditions of development of self-dependence of pupils of special boarding schools in various activities are defined, among which the special attention is given to the role of social and useful, labor work. The requirements of organization of individual matters and errands as one of the directions of development of self-dependence of pupils are outlined.

Keywords: socialization, a special boarding school, mentally retarded pupils, self-dependence, extracurricular activities.

Стаття надійшла до редакції 16.09.2015 р.

Статтю прийнято до друку 26.09. 2015 р.

УДК 376-056.36:331

Докучина Т.О.

СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ У ДОПОМІЖНІЙ ШКОЛІ

Стаття присвячена проблемі створення ситуації успіху у роботі з розумово відсталими дітьми молодшого шкільного віку. Аналіз літературних джерел показав відсутність її цілісного вивчення у корекційній педагогіці, зокрема особливостей створення ситуації успіху у процесі трудового навчання, що й обумовило вибір теми дослідження. Створення ситуації успіху передбачає урахування індивідуально-психологічних особливостей учнів, що характеризують їхнє ставлення до успіху. Визначено типи ставлення до успіху розумово відсталих учнів, їх основна характеристика та необхідність реалізації прийомів створення ситуації успіху з урахуванням типів ставлення до успіху. Визначено доцільність послідовності використання різних прийомів створення ситуації успіху протягом уроку трудового навчання. Описано особливості реалізації прийомів створення ситуації успіху на уроках трудового навчання у роботі з розумово відсталими учнями молодших класів з урахуванням типів ставлення до успіху. Обґрунтована необхідність цілісного впливу на учнів, що передбачає впровадження інших форм та методів роботи, які забезпечать створення ситуації успіху у всій навчально-виховній діяльності.

Ключові слова: ситуація успіху, ставлення до успіху, прийоми, розумово відсталі учні молодших класів, трудове навчання.

Успішність навчальної діяльності залежить не лише від здібностей учнів та умінь вчителя організувати процес навчання, але й від наявності інтелектуальних потреб та сформованості пізнавального інтересу у дітей. Відсутність таких внутрішніх стимулювань значно зменшує ефективність навчального процесу, оскільки знання й уявлення в учнів формуються формально та не сприяють достатньому усвідомленню їх значення та необхідності. Таким чином втрачається сутність процесу навчання, оскільки позбавлене пізнавального інтересу воно не виконує свого дійсного призначення, не сприяє розвитку особистості учня, а лише насиченню його знаннями, умінями та навичками. Це у свою чергу суперечить основній стратегії розвитку сучасної системи освіти, що передусім спрямована на розвиток особистості кожної дитини.

Реалізація вищезазначеного завдання передбачає необхідність стимулювання учнів до